

ТИПОВА ПРОГРАМА підвищення кваліфікації педагогічних працівників «Сучасна педагогічна діяльність у початковій школі»

Розробник(и): ГО «ІППО» ЄДРПОУ 43771659

Рецензент(и): в.о. директора ГО "ІППО" Новіков О. Ф.

Термін дії програми: з 2025 до 2030 року

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність типової програми - Актуальність програми зумовлена необхідністю вдосконалення професійної майстерності вчителів початкової школи щодо організації освітнього процесу, формування основних навчальних компетентностей молодших школярів, розвитку творче-пізнавальної активності, мовних, математичних і природничих умінь, а також сучасних підходів до інтегрованого навчання та підтримки емоційно-психологічного благополуччя дітей.

Цільова група: Педагогічні працівники закладів загальної середньої освіти, зокрема вчителі 1-4 класів, наставники молодших класів, методисти та керівники початкової школи.

Обсяг (тривалість): Загальний обсяг підвищення кваліфікації за цією програмою в межах одного освітнього циклу становить від 2 до 30 годин (0,06-1 кредит ЄКТС) та визначається індивідуально залежно від кількості обраних слухачем освітніх компонентів (тем). Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. У кожному випадку у сертифікаті зазначається фактично пройдений обсяг годин та тематика навчання.

Особливості реалізації програми - Програма має модульну структуру та реалізується у вигляді окремих освітніх циклів. У межах одного освітнього циклу слухач обирає одну або кілька тем відповідно до власних освітніх потреб. Кожна тема є логічно завершеним освітнім компонентом та може реалізовуватися автономно. Підсумковий обсяг підвищення кваліфікації в межах одного циклу формується шляхом накопичення обраних тем і становить від 2 до 30 годин. Слухач може проходити програму повторно, обираючи нові теми. За результатами кожного освітнього циклу видається окремий документ про підвищення кваліфікації із зазначенням фактично пройдених годин та тематики навчання.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: дистанційна

Мета підвищення кваліфікації - Підвищення професійної компетентності педагогічних працівників щодо організації сучасного освітнього процесу в початковій школі та розвитку ключових навчальних компетентностей учнів.

Завдання підвищення кваліфікації:

- Проаналізувати сучасні підходи до організації навчання в початковій школі;
- Удосконалити навички навчання грамоти, читання, словникової роботи;
- Розвивати навички навчання математики та природознавства через гру і проектну діяльність;

- Опанувати інфомедійну грамотність для використання цифрових ресурсів;
- Сформувати уміння формувального оцінювання та підтримки емоційного благополуччя молодших школярів;
- Забезпечити системний підхід до інтегрованого навчання.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

- професійна педагогічна компетентність
- методична компетентність
- комунікативна компетентність
- інфомедійна та цифрова компетентності
- організаційно-діяльнісна компетентність
- соціально-емоційна компетентність

Очікувані результати підвищення кваліфікації: Після завершення програми педагогічні працівники зможуть: організувати ефективний освітній процес для учнів 1-4 класів відповідно до вікових особливостей; застосовувати інноваційні методи навчання (ігрові, діяльнісні, інтегровані); використовувати цифрові освітні ресурси; проводити роботу з навчання грамоти, читання, математики і природознавства; впроваджувати практики підтримки емоційного та соціального благополуччя учнів.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації - Оцінювання здійснюється на основі виконання рекомендованих практичних та самостійних завдань, участі в проєктній діяльності, тестування або підсумкової роботи відповідно до програми.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації - Сертифікат або свідоцтво про підвищення кваліфікації встановленого зразка із зазначенням теми, обсягу годин та кредитів ЄКТС відповідно до вимог законодавства

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Навчально-тематичний план відображає перелік можливих курсів (тем), що реалізуються в межах програми. Проходження всіх тем, наведених у плані, не є обов'язковим. Кожна тема є окремим освітнім компонентом і може реалізовуватися автономно.

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
1	Створення уроків для молодшої та середньої школи. Методи візуалізації інформації.	1	1-29	2-30
2	STEM -технології в контексті нового змісту початкової освіти.	1	1-29	2-30
3	Нестандартний формат проведення уроку. Створення віртуальної квест кімнати.	1	1-29	2-30
4	Особливості організації компетентнісного навчання у різних циклах початкової школи. НУШ	1	1-29	2-30
5	Компетентнісний підхід у навчальному процесі з поколінням "Зумерів". Удосконалення педагогічних навичок.	1	1-29	2-30
6	SMART: сучасне навчання	1	1-29	2-30
7	Критичне мислення. Планування освітнього процесу в початковій школі.	1	1-29	2-30
8	Залучаємо учнів як ніколи раніше: лайфхаки для цікавого уроку.	1	1-29	2-30

№	Назва теми	Лекції, год	Самостійна робота, год (мін.-макс.)	Усього, год (мін.-макс.)
9	Використання ігрових технологій в освітньому процесі. На одній хвилині з учнями.	1	1-29	2-30
10	Впровадження STEM підходів на уроках Початкової школи.	1	1-29	2-30
11	Розвиток зацікавленості учнів до уроку. Ігрові навчальні сервіси з елементами змагання.	1	1-29	2-30
12	Як створити ситуацію успіху на уроках Я досліджую світ у роботі з учнями початкових класів	1	1-29	2-30
13	ThingLink - цифровий ресурс для створення інтерактивних плакатів	1	1-29	2-30
14	Інструменти зацікавлення учнів на уроках ЯДС. Дослідження та експерименти у початковій школі НУШ	1	1-29	2-30
15	Інтегровані уроки ЯДС в НУШ, як пропедевтика географії та біології.	1	1-29	2-30
16	Формування безпечного освітнього середовища в контексті НУШ	1	1-29	2-30
17	Інтегровані уроки ЯДС. Підвищення кваліфікації.	1	1-29	2-30
18	Розумове виховання учнів початкової школи на основі спадщини В.Сухомлинського. Практика НУШ.	1	1-29	2-30
19	Розвиток талановитості учнів початкової школи та естетичне виховання на принципах новаторської педагогіки В.Сухомлинського	1	1-29	2-30
20	Мотивація підлітків НУШ до читання: сучасні підходи та стратегії	1	1-29	2-30
21	Мотивація учня НУШ - з чого почати?	1	1-29	2-30
22	Персоналізація навчання та створення ситуацій успіху для молодших школярів	1	1-29	2-30
23	Методичні прийоми для створення ситуації успіху на уроках початкової школи	1	1-29	2-30
24	Інфомедійна грамотність молодшого школяра	1	1-29	2-30
25	Від гаджета до критичного аналізу у початковій школі: навчаємо дітей працювати з інформацією	1	1-29	2-30
26	Таємна сторона таємної сторони мотивації	1	1-29	2-30
27	Від внутрішнього стимулу до професійного успіху: тренінг для вчителя	1	1-29	2-30
28	«Горе, втрата, страх: як говорити з дітьми про складне — для вчителя початкової школи».	1	1-29	2-30
29	Коли дитина плаче, а ти не знаєш що сказати: психологічні інструменти вчителя початкової школи для підтримки у горі	1	1-29	2-30

3. ЗМІСТ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ

Тема 1. Створення уроків для молодшої та середньої школи. Методи візуалізації інформації.

Ключові питання теми: Під час тренінгу ми спробуємо розібратися з особливостями дистанційного уроку та ознайомимося з інструментами,

що допоможуть зробити його ефективним.

Тема 2. STEM -технології в контексті нового змісту початкової освіти.

Ключові питання теми: STEM освіта актуалізує свої можливості в сучасному періоді становлення НУШ. Для багатьох педагогів важливі питання щодо того, які навички варто формувати і з чого починати, щоб зреалізувати запити сучасного Держстандарту. Більшість з них можна сформувати інструментами STEM-технологій, що і розкриється в змісті виступу.

Тема 3. Нестандартний формат проведення уроку. Створення віртуальної квест кімнати.

Ключові питання теми: Сучасне покоління Z потребує нових форм та методів навчання, а кризисний перехід на дистанційне навчання вимагає від вчителів залучення сучасних цифрових інструментів. Сервіс для створення віртуальних квест кімнат може допомогти вчителю в цікавій формі активізувати навчальну діяльність учнів.

Тема 4. Особливості організації компетентнісного навчання у різних циклах початкової школи. НУШ

Ключові питання теми: На сьогоднішній день вчитель початкових класів отримує таку кількість інформації, що не завжди дає собі з нею раду: що працює добре, а що можна відкинути. Моя мета - ознайомити педагогів з тими формами та методами роботи, які працювали і працюють надійно та корисні і потрібні для дітей, поділитися власним педагогічним досвідом нетрадиційного навчання грамоти та проведення різних діяльностей у класі.

Тема 5. Компетентнісний підхід у навчальному процесі з поколінням "Зумерів". Удосконалення педагогічних навичок.

Ключові питання теми: 1. Сутність теорії поколінь та її важливість для шкільного середовища. 2. Характеристика поколінь які є в шкільному середовищі педагоги, батьки, учні; 3. Ключові потреби покоління Z хоумлендери у навчальному процесі.

Тема 6. SMART: сучасне навчання

Ключові питання теми: Знайомство з навчальним підходом SMART-освіти; визначення місця технологій в освітній системі; покрокові поради до 'лагідної' адаптації вчителів до звички застосування технологій в освіті; плюси та мінуси STEM напрямків в Україні, тощо

Тема 7. Критичне мислення. Планування освітнього процесу в початковій школі.

Ключові питання теми: План практичного заняття 1. Створення середовища розвитку критичного мислення. 2. Аналіз методу розвивального навчання та розвитку продуктивного мислення, як сходинок з розвитку критичного мислення

Тема 8. Залучаємо учнів як ніколи раніше: лайфхаки для цікавого уроку.

Ключові питання теми: 1. Як створити ментальну карту за допомогою застосунків: онлайн і офлайн 2. Якісний візуальний контент для вчителя 3. Гайд: що? навіщо? як? на прикладі історії або громадянської освіти

Тема 9. Використання ігрових технологій в освітньому процесі. На одній хвилі з учнями.

Ключові питання теми: з метою урізноманітнення освітнього процесу педагогам варто використовувати на уроках ігрові технології. Через гру

учні швидше засвоюють інформацію. Гра сприяє міцнішому закріпленню матеріалу, а також дозволяє проводити контроль знань. Гра передбачає елемент змагання, що є важливим чинником зацікавленості до предмету серед учнів та слухачів. Існує велика кількість ігрових навчальних сервісів, які розміщені в мережі Інтернет. Саме принципам використання таких сервісів і присвячена даний тренінг.

Тема 10. Впровадження STEM підходів на уроках Початкової школи.

Ключові питання теми: STEM-напрямки в освіті мають важливе значення для розвитку сучасного навчального закладу та суспільства вцілому. STEM є важливим інструментом у наскрізному навчанні, яке активно впроваджується у НУШ. Слухачі вебінару отримають конкретні практичні апробовані ідеї та матеріали до STEM - уроків для початкової школи.

Тема 11. Розвиток зацікавленості учнів до уроку. Ігрові навчальні сервіси з елементами змагання.

Ключові питання теми: з метою урізноманітнення освітнього процесу педагогам варто використовувати на уроках ігрові технології. Через гру учні швидше засвоюють інформацію. Гра сприяє міцнішому закріпленню матеріалу, а також дозволяє проводити контроль знань. Гра передбачає елемент змагання, що є важливим чинником зацікавленості до предмету серед учнів та слухачів. Існує велика кількість ігрових навчальних сервісів, які розміщені в мережі Інтернет. Саме принципам використання таких сервісів і присвячена даний тренінг.

Тема 12. Як створити ситуацію успіху на уроках Я досліджую світ у роботі з учнями початкових класів

Ключові питання теми: НУШ допомагає розкритися кожному здобувачеві освіти, заохочує до дослідження, експериментів на уроках ЯДС.

Тема 13. ThingLink - цифровий ресурс для створення інтерактивних плакатів

Ключові питання теми: Ознайомлення із платформою ThingLink. Огляд навігації. Приклади створених інтерактивних плакатів. Демонстрація створення інтерактивного плакату.

Тема 14. Інструменти зацікавлення учнів на уроках ЯДС. Дослідження та експерименти у початковій школі НУШ

Ключові питання теми: НУШ допомагає розкритися кожному здобувачеві освіти, заохочує до дослідження, експериментів на уроках ЯДС.

Тема 15. Інтегровані уроки ЯДС в НУШ, як пропедевтика географії та біології.

Ключові питання теми: НУШ змінила пріоритети щодо вивчення предметів. Введення інтегрованого курсу 'Я досліджую світ' відбувається цікаво та із застосуванням практичних навичок.

Тема 16. Формування безпечного освітнього середовища в контексті НУШ

Ключові питання теми: Сучасна школа відчуває потребу в отриманні практичних знань, умінь та ефективних технологій, що дають змогу безпечного освітнього середовища заснованого на довірі й співпраці. Тому актуальність проблеми зумовлена тим, що передбачає оволодіння технологією ненасильницького спілкування як інструменту ефективної комунікації та взаємодії, а також ознайомлення з цінностями та принципами побудови педагогіки партнерства в контексті НУШ.

Тема 17. Інтегровані уроки ЯДС. Підвищення кваліфікації.

Ключові питання теми: НУШ змінила пріоритети щодо вивчення предметів. Введення інтегрованого курсу 'Я досліджую світ' відбувається цікаво та із застосуванням практичних навичок.

Тема 18. Розумове виховання учнів початкової школи на основі спадщини В.Сухомлинського. Практика НУШ.

Ключові питання теми: В.Сухомлинський відводить важливу роль естетичному вихованню підростаючого покоління, вихованню красою. Він пропонує використовувати красу природи, красу слова, музики і живопису. Педагог має не тільки навчити дитину знати і розуміти мистецтво, а й сформувати в неї потребу милуватися природою і творами мистецтва, навчити творити прекрасне, насолоджуватися прекрасним, створеним власними руками. Відстоював необхідність естетичного виховання природою, яку вважав невичерпним джерелом дитячої думки, а спостереження в природі - школою дитячого мислення. Все це є провідним у роботі НУШ

Тема 19. Розвиток талановитості учнів початкової школи та естетичне виховання на принципах новаторської педагогіки В.Сухомлинського

Ключові питання теми: В.Сухомлинський відводить важливу роль естетичному вихованню підростаючого покоління, вихованню красою. Він пропонує використовувати красу природи, красу слова, музики і живопису. Педагог має не тільки навчити дитину знати і розуміти мистецтво, а й сформувати в неї потребу милуватися природою і творами мистецтва, навчити творити прекрасне, насолоджуватися прекрасним, створеним власними руками. Відстоював необхідність естетичного виховання природою, яку вважав невичерпним джерелом дитячої думки, а спостереження в природі - школою дитячого мислення. Все це є провідним у роботі НУШ

Тема 20. Мотивація підлітків НУШ до читання: сучасні підходи та стратегії

Ключові питання теми: Зміст програми вебінару "Мотивація підлітків НУШ до читання: сучасні підходи та стратегії": 1. Вступ: • Огляд цілей і структури вебінару. • Важливість мотивації підлітків до читання. 2. Сучасні підходи до мотивації читання: • Новітні методики та стратегії мотивації. • Кращі практики з різних країн. 3. Розвиток читацької культури: • Методи створення сприятливого середовища для читання в школі. • Заохочення учнів до участі в літературних заходах. 4. Інтерактивні та мультимедійні технології: • Використання цифрових інструментів блоги, подкасти, соціальні мережі для стимулювання читання. • Приклади успішних технологічних рішень. 5. Індивідуалізація підходів: • Врахування індивідуальних інтересів учнів. • Підтримка особистих читацьких уподобань. 6. Проектна діяльність: • Проектні методи навчання для залучення учнів до читання. • Приклади успішних літературних проектів. 7. Мотиваційні програми та заходи: • Створення та реалізація мотиваційних програм, конкурсів та акцій. • Методи заохочення учнів. 8. Аналіз літературних інтересів підлітків: • Сучасні літературні уподобання підлітків. • Рекомендації щодо вибору літературних творів для 7 класу. 9. Заключна частина: • Підсумок і висновки. • Відповіді на запитання учасників.

Тема 21. Мотивація учня НУШ - з чого почати?

Ключові питання теми: Шестирічна дитина покоління Альфа приходить до школи. Як заохотити її вчитися?

Тема 22. Персоналізація навчання та створення ситуацій успіху для молодших школярів

Ключові питання теми: Шестирічна дитина покоління Альфа

приходить до школи. Як заохотити її вчитися?

Тема 23. Методичні прийоми для створення ситуації успіху на уроках початкової школи

Ключові питання теми: Шестирічна дитина покоління Альфа приходить до школи. Як заохотити її вчитися?

Тема 24. Інфомедійна грамотність молодшого школяра

Ключові питання теми: Швидкий розвиток сучасних технологій, відобразиться сьогодні на усіх сферах життєдіяльності людини, в тому числі і освітній. Різноманітні гаджети стали засобом комунікації, пізнання, дозвілля кожного з нас. Починаючи з дошкільного віку діти вже поринають у світ Глобальної мережі, але ще не вміють належним чином аналізувати та оцінювати інформацію, тому одним із завдань вчителя є формування в учнів відповідних навичок.

Тема 25. Від гаджета до критичного аналізу у початковій школі: навчаємо дітей працювати з інформацією

Ключові питання теми: Швидкий розвиток сучасних технологій, відобразиться сьогодні на усіх сферах життєдіяльності людини, в тому числі і освітній. Різноманітні гаджети стали засобом комунікації, пізнання, дозвілля кожного з нас. Починаючи з дошкільного віку діти вже поринають у світ Глобальної мережі, але ще не вміють належним чином аналізувати та оцінювати інформацію, тому одним із завдань вчителя є формування в учнів відповідних навичок.

Тема 26. Таємна сторона таємної сторони мотивації

Ключові питання теми: Зміст тренінгу з промотивації охоплює: вивчення основних теорій мотивації, визначення особистих та професійних мотивів, розробку індивідуальних стратегій мотивації та формування навичок самомотивації для досягнення цілей. Тренінг включає практичні вправи, дискусії та аналіз реальних роботи вчителя для розвитку знань та умінь у сфері мотивації.

Тема 27. Від внутрішнього стимулу до професійного успіху: тренінг для вчителя

Ключові питання теми: Зміст тренінгу з промотивації охоплює: вивчення основних теорій мотивації, визначення особистих та професійних мотивів, розробку індивідуальних стратегій мотивації та формування навичок самомотивації для досягнення цілей. Тренінг включає практичні вправи, дискусії та аналіз реальних роботи вчителя для розвитку знань та умінь у сфері мотивації.

Тема 28. «Горе, втрата, страх: як говорити з дітьми про складне — для вчителя початкової школи».

Ключові питання теми: Під час заходу буде розглянуто особливості дитячого сприйняття втрати, страху та горювання в молодшому шкільному віці. Учасники ознайомляться з віковими реакціями дітей на складні події, отримають практичні рекомендації щодо підтримки учнів у школі, алгоритми проведення делікатних розмов та приклади вправ, які допомагають дітям проживати складні емоції. Особливу увагу буде приділено ролі вчителя як дорослого, який може стати джерелом стабільності та підтримки для дитини.

Тема 29. Коли дитина плаче, а ти не знаєш що сказати: психологічні інструменти вчителя початкової школи для підтримки у горі

Ключові питання теми: Під час заходу буде розглянуто особливості дитячого сприйняття втрати, страху та горювання в молодшому шкільному віці. Учасники ознайомляться з віковими реакціями дітей на

складні події, отримують практичні рекомендації щодо підтримки учнів у школі, алгоритми проведення делікатних розмов та приклади вправ, які допомагають дітям проживати складні емоції. Особливу увагу буде приділено ролі вчителя як дорослого, який може стати джерелом стабільності та підтримки для дитини.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи:

1. Закон України Про вищу освіту
2. Закон України Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій
3. Закон України Про дошкільну освіту
4. Закон України Про загальну середню освіту
5. Закон України Про інноваційну діяльність
6. Закон України Про наукову і науково-технічну діяльність
7. Закон України Про наукову і науково-технічну експертизу
8. Закон України Про освіту
9. Закон України Про позашкільну освіту
10. Закон України Про професійно-технічну освіту
11. Концепція розвитку післядипломної освіти в Україні
12. Національна доктрина розвитку освіти
13. Положення про державний вищий навчальний заклад
14. Положення про дистанційне навчання
15. Положення про інститути післядипломної педагогічної освіти
16. Положення про організацію навчального процесу
17. Постанова кабінету міністрів України від 28.03.2002 № 379 Про затвердження Державної програми "Вчитель"

Основна література:

1. Аносов І. П., Елькін М. В., Головкова М. М., Коробченко А. А. Основи науково-педагогічних досліджень : навч. посіб. Мелітополь : Видавн. будинок ММД, 2015. 218 с. URL: <https://cutt.ly/OboAZIy>.
2. Большакова І. Критичне мислення. Початкова школа. Київ : Вид. дім «Перше вересня», 2016. 144 с. (Бібліотека «Шкільного світу»)
3. Бріер Д., Скотт К. Основи травмофокусованої психотерапії. Львів : Свічадо, 2015. 448 с.
4. Величко Л.П. Інтегративні завдання на основі синхроністичної таблиці / Біологія і хімія в рідній шк. 2017. №5. С. 29-32.
5. Від керівника до лідера: практичні поради для директорів шкіл та керівників відділів освіти / А.Уварова. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/521/12.2019.pdf>
6. Вознюк О. В., Дубасенюк О. В. Цільові орієнтири розвитку особистості у системі освіти: інтегративний підхід: [монографія]. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 684 с.
7. Даниленко Л.І. Інтеграція знань у профільному навчанні біології (10-11 класи): навч.-метод. посібник / Л.І. Даниленко. Черкаси: ЧОІПОПП, 2014. 72 с.
8. Даниленко Л.І. Пізнавальні завдання до розділу «Людина»: навч. методичний посібник / Л.І. Даниленко. Черкаси: Редакційно-видавничий відділ Черкаського ОІПОПП, 2013. 68 с.
9. Данило Косенко. Як створити шкільний простір, що мотивуватиме учнів навчатися. URL: <https://bit.ly/3kM3eY4>
10. Денисенко О. Накази з кадрових питань : оформляємо без помилок І Олександр Денисенко // Практика управління закладом освіти. -2022. -

№ 1. - URL: <https://rn.edirshkoly.mcfr.ua/945958?forccDeviceTypc^1>

11. Державний стандарт базової загальної освіти : постанова КМУ від 30.09.2020 № 898. URL: <https://bit.ly/3ifCKgF>
12. Державний стандарт базової загальної освіти : постанова КМУ від 30.09.2020 № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>
13. Державний стандарт початкової освіти : постанова КМУ від 21.02.2018 № 87 (у редакції постанови КМУ від 24.07.2019 №688). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF>
14. Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа» : Постанова КМУ від 04.04.2018 № 237 (зі змінами від 05.07.2024 №796). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/237-2018-%D0%BF#Text>
15. Деякі питання організації та проведення супервізії : наказ МОН від 18.10.2019 №1313. URL: <https://bit.ly/3Vm9jeg>
16. Доброго ранку! Ми раді, що ви тут! Посібник для педагогів про проведення ранкових зустрічей. Всеукраїнський фонд «Крок за кроком», 2016. 52 с.
17. Дуткевич Т.В. Техніка управлінської діяльності в закладі освіти. Київ: КНТ, 2020. 194 с.
18. Європейське мовне портфоліо (методичний посібник). URL: <http://surl.li/eakzd>
19. Євтух М.Б., Черкашина Т.В. Педагогічна система самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення : підручник. Черкаси : Видав. Чабаненко Ю.А., 2017. 348 с.
20. Закони екології Коммонера. URL: https://pidru4niki.com/1960120837942/ekologiya/zakoni_ekologiyi_kommonera
21. Іванік О. Рівний рівному ; посібник для менторів І Іванік О., Каравай А., Гейнек- Даргаргулія М., Лашук Ю., Кнюпа Ю. - Київ, 2018. - 57 с. - URL : <https://insha-osvita.org/article/posibnyk-dlia-mentoriv-rivnyi-rivnomu/>
22. Інструменти для оцінювання рівня безпеки, комфорту та здоров'я школи і планування змін. URL: <https://bit.ly/3kLtGkM>
23. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. Метод. посіб. / Авт. укл.: О. Пометун, Л. Пироженко. Київ : АПН, 2002. 136 с.
24. Керівництво з проведення інтерв'язі та супервізії / автор-упорядник Т. Артеменко. Черкаси, КНЗ «ЧОІПОПП Черкаської обласної ради», 2021. 42 с. URL: <https://cutt.ly/dEUkz1u>
25. Керівництво МПК з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в умовах надзвичайної ситуації. Київ : Унів. вид-во Пульсари, 2017. 216 с.
26. Компетентнісний підхід: ідеї для реалізації на уроках. URL: <https://bit.ly/3iujpsL>
27. Лідерство у діяльності керівника освітньої організації І О. І. Бондарчук, О. О. Нежинська : спецкурс для слухачів очно-дистанційної форми навчання в системі післядипломної педагогічної освіти. - Київ, 2017. - 36 с. - URL : <https://core.ac.uk/download/pdt7154283886.pdf>
28. Ломакович С.В., Панченков О.А., Терещенко В.М. Участь у проєкті PISA як потенційна можливість побачити вітчизняну освіту без «прикрас». Вісник. Тестування і моніторинг в освіті. 2015. № 11-12. С. 19-23. URL: <http://surl.li/edkle>
29. Лоулер Е. та ін. Мотиваційний менеджмент: теоретичний аспект. Київ, 2017. 160 с.
30. Лукіна Т. Види моніторингових досліджень / Т. Лукіна ; за заг. ред. О. І. Локшиної // Моніторинг якості освіти : світові досягнення та українські перспективи. - К. : К.І.С. - 2004.-128 с.
31. Мариновська О. Інтегральна технологія навчання: від теорії до практики. Початкова освіта. 2011. № 32 (608). С. 3-5.
32. Матвієнко О. Інформаційний менеджмент: аналіз предметної галузі. Вісник Книжкової палати. 2004. № 8. С. 13-17.

33. Менеджмент освітньої організації. Харків : ТОВ «Щедра садиба», 2017. 126 с.
34. Навчання, досвід, наставництво. Інформаційний бюлетень За медичні права. Квітень 2011. № 4. С. 2-3. URL: <http://lviv.medprof.org.ua/uploads/media/2-3.pdf>
35. Наказ МОНУ № 1313 «Деякі питання організації та проведення супервізії» від 18 жовтня 2019 р. 2020 р., № 69, Т. 1. С.73.
36. Нова українська школа : розвиток читацької компетентності в учнів початкової школи в системі інтегрованого навчання : навчально-методичний посібник / І. Старагіна, В.Терещенко, А.Панченко. Харків : Соняшник, 2020. 176 с.
37. Овчаренко О.П., Лазар А.П., Матюшко Р.П. Основи радіаційної медицини: навч. посібник. Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2002. 208 с.
38. Онопрієнко О.В. Інструментарій оцінювання результатів компетентнісно орієнтованого навчання молодших школярів : методичний посібник. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 72 с.
39. Палеха Ю. І. Етика ділових відносин. Київ: Кондор, 2008. 356 с.
40. Петрушкевич О. Ненасильницьке спілкування школі – міф чи реальність? URL: <https://bit.ly/3EwB2eV>
41. Пітерсон Д. 12 правил життя. Як перемогти хаос/ пер. з англ. Дмитро Кожедуб. 3-тє вид. Київ: Наш формат, 2021. 384 с.
42. Поспелова Т. Розвиток лідерського потенціалу керівника закладу середньої освіти : навч. посіб. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. 36 с.
43. Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641 : наказ МОН України від 06.06.2022 № 527 (із змінами, внесеними згідно з наказом МОН України від 23.06.2022 №586). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text>
44. Про забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24.02.1994 № 4004-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 27, ст. 218. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>
45. Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації новопризначених керівників закладів загальної середньої освіти : наказ МОН від 16.09.2022 № 817. URL: <https://bit.ly/3jkPBkS>
46. Про об'єкти підвищеної небезпеки : Закон України від 18.01.2001 р. № 2245-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 15, ст. 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2245-14#Text>
47. Про позашкільну освіту : Закон України від 22.06.2000. №1841-III. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 46, ст. 393. Режим доступу: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text>
48. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 05.12.2015 № 389-VIII-XII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 28, ст. 250. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
49. Проектування індивідуальної освітньої траєкторії професійного розвитку педагога : збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Біла Церква, 13 червня 2019 р.) / Упор. Л. А. Литвиненко. - К., 2019.- 189 с.
50. Рай М. Компас цінностей. Уроки 101 країни про цілі, лідерство і життя. Yakaboo Publishing, 2021. 368 с.
51. Редько В. Г. Організація компетентнісно орієнтованого навчання іноземних мов у початковій школі. URL: <http://surl.li/eaqrB>
52. Розвиваємо громадянські компетентності з 1 класу / під заг. ред. Н.Бібік, М.Араджионі. Київ : ФОП «Парашин К.С.», 2018. 880 с.
53. Романовський О.Г., Михайличенко В.Є., Грень Л.М. Педагогіка лідерства: монографія. Харків: НТУ «ХПІ», 2018. 450 с.
54. Савченко О.Я. Система міжпредметних завдань на уроках літературного читання : методичний посібник. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 104 с.

55. Самопізнання і самовдосконалення в схемах, формулах, таблицях: навчально-методичний посібник / за загальною редакцією Е. А. Піньковської, Т. В. Черкашиної. Укладач А. В. Аносова. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю. А., 2018. 152 с.
56. Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти : наказ Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2020 №2205, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10.11.2020 за №1111/35394. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text>
57. Спрощене оподаткування - загальноприйнята світова практика. URL: <http://www.academia.org.ua/?p=282>.
58. Степико М. Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування : монографія. Київ : НІСД, 2011. 336 с. URL: <https://bit.ly/3uQrcxT>
59. Теорія та практика змішаного навчання : монографія / В. Кухаренко та ін. ; за ред. В. Кухаренка. Харків : Міськдрук, 2016. 284 с.
60. Тимошко Г. М. Особливості розвитку організаційної культури керівника в системі управління загальноосвітнім навчальним закладом. Вісник післядипломної освіти : зб. наук. пр. / ред. кол.: О. Л. Ануфрієва та ін. Київ, 2005. Вип. 3 (16). 2011. 588 с.
61. Типова освітня програма для учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом Р.Б.Шияна : наказ МОН України від 12.08.2022 № 743) URL: <https://cutt.ly/p018NA1>
62. ТОВТО : Абетка неформальної освіти, фасилітації і тренерства // За заг. ред. Наталії Трамбовецької. -Київ, 2017. -53 с.
63. Удовицька Т. А. «Кліпове мислення» молоді: особливості прояву у процесі навчання (до постановки проблеми). Вища освіта України : теорет. і наук.-метод. часопис. Вип. 31. Т. VIII (50). Інститут вищої освіти НАПН України, 2013. 407-416.
64. Управлінська діяльність керівника навчального закладу : [навч. посібн.]. Вінниця, 2018. 196 с.
65. Управлінське лідерство : виклики сьогодення : колективна монографія ; за заг. ред. В. В. Толкованова. Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2013. 600 с.
66. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі: навч.-метод. посіб. / О.І. Пометун. Київ, 2020. 104 с.
67. Фінанси : збірник тестових завдань. І. І. Біломістна. Харків : ХІБС УБС НБУ, 2010. 64 с.
68. Хіміч О. П. Розвиток творчих здібностей особистості. Педагогічна майстерня. 2015. № 2. С. 43-47.
69. Черкашина Т. В. Сучасні педагогічні практики: педагогічна система самопізнання і особистісно-професійного самовдосконалення: навчально-методичний посібник : для педагогічних працівників. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2019. 162 с.
70. Шамрай С.М. Біологічні експерименти в школі / С.М. Шамрай, К.М. Задорожний. Харків: Вид. група «Основа», 2003. 96 с.
71. Capt V. L'enseignement du français et le défi du numérique. URL: <http://surl.li/earop>
72. Increasing motivation through students setting goal. URL: <http://surl.li/eakxv>
73. Pynoos Robert S. & Nader Kathi (1988). Psychological first aid and treatment approach to children exposed to community violence: Research implications. Journal of Traumatic Stress, volume 1, pages 445-473.

Додаткова література:

1. Алгоритм дій місцевих органів виконавчої влади органів місцевого самоврядування, органів управління освітою, керівників закладів освіти щодо забезпечення укриття учасників освітнього процесу. URL: <https://bit.ly/3YnKDDS>
2. Барна І.В. Біологія. Методика розв'язування задач: Навчальний посібник. Тернопіль: Мандрівець, 2009. 216 с.

3. Бех І. Д. Рефлексія у духовному «Я» особистості. Рідна школа. 2011. №8-9.
4. Бондарчук Л. І. Методику підказує текст/навчальний посібник. Тернопіль: Мальва. ОСО, 2001. 160 с.
5. Бондарчук О.І., Нежинська О.О. Лідерство у діяльності керівника освітньої організації: спецкурс для слухачів очно-дистанційної форми навчання в системі післядипломної педагогічної освіти. Київ, 2017. 36 с.
6. Борисенко В. Інтегроване навчання: тематичний і діяльнісний підхід. 2017. URL: <https://bit.ly/3hxpBSJ>
7. Волощенко О., Козак О. Інтеграція медіаграмотності у навчальний предмет «Я досліджую світ» : навчально-методичний посібник. Київ : Академія вільної преси, Центр вільної преси, 2020. 36 с.
8. Даниленко Л.І. Інноваційні технології у профільному навчанні старшокласників: навч.- метод. посібник. Черкаси: Редакційно-видавничий відділ Черкаського ОПОПП, 2015. 92 с.
9. Кобинець Я. Підходи Нової української школи, або Шлях до дитячого серця. URL: <https://bit.ly/3Fjy05x>. Дата перегляду: 30.11.2022.
10. Кочкурова О. В. Динаміка професійної ідентичності майбутніх учителів у процесі професійної підготовки. Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 12. Вип. 25 (49). Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. С. 200-205.
11. Кудін В.С. Партнерська взаємодія - основа освітнього процесу НУШ. Навчально-методичний посібник. Черкаси. 2022. 128 с.
12. Любчак Н. М. Проєктні технології: сутність та особливості використання у навчальному процесі. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Київ, 2014. Вип. 122. С. 144-150.
13. Нова українська школа : організація медіаосвіти в початковій школі : навчально-методичний посібник / І.Старагіна, О. Волошенко, О.Мокрогуз, О.Ганик. Київ : ПРОПАПІР, 2021. 160 с.
14. Новак В. О. Організаційна поведінка: підручник / В. О. Новак, Т.Л.Мостенська, О. В.Ільєнко. Київ: Кондор, 2013. 498 с.
15. Освітнє лідерство : від теорії до практики : монографія / За наук. рсд. В. Р. Міляєвої ; Київський університет імені Бориса Грінченка [Електронне видання]. - Київ ; Кривий Ріг : вид. Р. А. Козлова, 2021. -296 с.
16. Повстин О. В. Інтеграція знань як один з дидактичних принципів сучасної освіти. URL: http://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/files/povstyn_10.pdf
17. Повстин О. В. Інтеграція знань як один з дидактичних принципів сучасної освіти. URL: http://ldubgd.edu.ua/sites/default/files/files/povstyn_10.pdf.
18. Про деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : Постанова КМУ від 21.08.2019 № 800 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ від 27.12.2019 № 1133). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>.
19. Про забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24.02.1994 р. № 4004-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 27, ст. 218. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>
20. Северинова А.М. Здійснення переходу до компетентнісної моделі навчання та впровадження нових методичних підходів у вивчення фізики. Педагогічний вісник. 2018. №3 (93). С.38-40
21. Северинова А.М. Формування фізичних компетентностей учнів в умовах оновлення програм. Педагогічний вісник. 2017. №3 (89). С.38-42
22. Шевчук А.С. Інтегрована відповідальність, або Зони впливу різних фахівців на музичне виховання дітей. Музичний керівник. 2020. № 4. С. 4-10.
23. Ehsan Taebi. Reflection in a Spontaneous World. URL: <http://surl.li/eakxc>

